

Dlaczego rozpadła się Czechosłowacja?

Cel edukacyjny: Uczniowie przez analizę i interpretację ówczesnej karykatury próbują zrozumieć przyczyny rozpadu Czechosłowacji w 1992 roku. Uczniowie również rozwijają swoje umiejętności analizowania karykatury.

Słowa kluczowe: powstanie Republiki Czeskiej, przyczyny i konsekwencje, formułujemy i weryfikujemy hipotezę

Praca z poszczególnymi slajdami:

Uwagi:

1 ANALIZA KARYKATURY (2 min.)

Oglądanie karykatury za pomocą lupy.

Karykatura przedstawia rozpad Czechosłowacji jako rozpad związku partnerskiego, kiedy Czechy i Słowacja odchodzą od poszarpanej personifikacji wspólnej federacji. Postacie, personalizujące oba państwa, mają cechy przedstawicieli zwycięskich partii politycznych po wyborach w 1992 roku: Václava Klause (ODS) i Vladimíra Mečiara (HZDS).

2 DOPASOWYWANIE ETYKIETEK (3 min.)

Opis karykatury za pomocą przesuwania etykietek z oferty do obrazka.
Czytanie opisu.

Uczniowie powinni w sposób prawidłowy dopasować etykiety do najważniejszych elementów karykatury - poszczególnych postaci i ich stosunków. Powinno być oczywiste, że postacie nie reprezentują obywateli Czechosłowacji, ale polityków, ewentualnie całe państwa. Dla łatwiejszego zrozumienia ówczesnej sytuacji można wykorzystać poszerzony opis.

3 FORMUŁOWANIE HIPOTEZY (5 min.)

Formułowanie hipotezy dotyczącej sytuacji, którą przedstawia karykatura, przez wybór z opcji.

Uczniowie nie mają innych źródeł, więc chodzi o interpretacje wstępne. Odpowiedzi uczniów powinny opierać się na dopasowaniu etykiety z poprzedniego kroku. Do karykatury najlepiej pasuje stwierdzenie: „Politycy postanowili utworzyć dwa samodzielne państwa zamiast wspólnej federacji.”

4 KONTEKSTUALIZACJA KARYKATURY (5 min.)

Badanie źródła w galerii uzupełniającej i dopełnienie informacji o sytuacji, w której karykatura powstała:

Uczniowie mogą zapoznać się z ówczesnym badaniem opinii publicznej, które zostało opublikowane w Lidových novinách dzień później niż główna karykatura w ćwiczeniu. Graf przedstawia zarówno różnice między dwoma krajami, jak również ich rozwój w czasie. Dane również podsumowano w części tekstowej artykułu. Z grafu wynika, że większość respondentów nie życzyła sobie rozpadu państwa. W artykule jest również wspomniana możliwość referendum. Nauczyciel służy stałą pomocą w interpretacji źródła.

5 INTERPRETACJA ŹRÓDEŁ (5 min.)

Na podstawie wcześniejszej analizy karykatury i innych źródeł uczniowie proponują uzupełnienie karykatury tak, aby zawierała również opinie obywateli Czechosłowacji na temat podziału wspólnego państwa i jednocześnie udzieliła odpowiedzi na pytanie badawcze.

Uczniowie porównują karykaturę z badaniami opinii publicznej. Zwracają uwagę na rolę polityków i społeczeństwa oraz tego, jaki nacisk kładzie na nich karykatura. Nauczyciel prowadzi również uczniów do krytycznego podejścia do karykatury. Jakie przyczyny pomija karykatura? Jak uczniowie oceniają stopień uproszczenia w karykaturze? Możliwy jest również powrót do głównego tematu karykatury: Dlaczego autor zdecydował się przedstawić rozpad państwa jako rozpad związku partnerskiego? Uczniowie mogą przekształcić te motywy do prostego opisu, jak oni zmieniliby karykaturę. Mogą to być np. różne sposoby uzupełniania głosów społeczeństwa, uzupełnienia tekstu do dymków i tak dalej.

Kolejne możliwości wykorzystania na lekcji:

- a) W celu włączenia szerszego kontekstu historycznego można wykorzystać ćwiczenie „[Jak pierwsza wojna światowa zmieniła granice?](#)”, które poświęcone jest konsekwencjom I wojny światowej.
- b) Stosunkom Czechów i Słowaków poświęcona jest również lekcja „[Milan Rastislav Štefánik a čechoslovakismus](#)” (Milan Rastislav Štefánik i czechosłowakizm) na portalu Telewizji Czeskiej Toto 100letí.